

ÖZGÜN SERAMİK PANO TASARIMINDA BALIK TEMASI VE ÖRNEK UYGULAMALAR

Gülşen Kahraman¹

ÖZET

Bu araştırmanın genel amacı seramik pano tasarımında balık teması seçilerek iç mekâna yapılan uygulamalar hakkında bilgiler vermektir. Seramik malzeme plastik özelliğinden dolayı çok kolay şekil alabilmektedir. Sonsuz denebilecek çeşitlilikte doku ve sınırsız renk alternatifi sunmaktadır. Bu özelliğinden dolayı sanatsal düşüncelerin aktarılmasında seramik güçlü bir ifade aracı olmaktadır. Bu çalışmada, seramik pano üzerine balık figüründen yola çıkarak çok sayıda farklı balık türlerinin incelemesi yapılmıştır. Bu konuya sanatsal bir bakış açısı getirilmek hedeflenmiştir. Elle şekillendirme yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalarda alçak ve yüksek kabartma tekniği uygulanmıştır. Farklı doku ve renk arayışlarına gidilmiş, balık figürünün farklı mekânlardaki görüntüsü ile birlikte tasarım içine uygulaması yapılmıştır. Seçilen bu konu ile kişisel deneyimler ve uygulamalar anlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Seramik Pano, Balık, Tasarım

FISH THEME IN ORIGINAL CERAMIC PANEL DESIGN AND SAMPLE APPLICATIONS

ABSTRACT

The general purpose of this research is to give information about the effects of ceramic panel design applications by using fish theme in interior places. Ceramic material could easily shape due to its plastic feature. It presents a variety of textures and limitless color alternatives. Because of this feature, ceramic is a powerful tool for expressing artistic thoughts. In this study, a large number of different fish species were researched by the way of fish figure on the ceramic panel. It was aimed to bring an artistic point of view to this subject. Low and high relief techniques have been applied on the samples which done by manual shaping method. Different textures and colors were searched also fish figures in different places were applied to the design. Personal experiences and practices tried to be explained about this subject.

Keywords: Ceramic Panel, Fish, Design

¹Öğr. Gör., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Teknik Bilimler MYO, El Sanatları Bölümü, gulsenkahraman_70@hotmail.com

GİRİŞ

Seramik duvar panoları, iç ve dış mekân tasarımlarında uygulandıkları alanın özelliklerine göre belirli etkileri olacak biçimde tasarlanmaktadır. Keramik sanatçısının bilgisi, edindiği deneyimlerle tasarım yapılarak şekillendirilen kilin renklendirilmesi ile uygulanan mekân üzerinde bir kişilik kazandırılması dışında, izleyiciler açısından da psikolojik anlamda olumlu izlenimler edinmeleri sağlanmaktadır (Uzunköprü, 2006: 25).

Seramik, geleneksel bir anlatım dili ile şu şekilde tanımlanabilmektedir. Organik olmayan malzemelerin oluşturduğu bileşimlerin, çeşitli yöntemler ile şekillendirildikten sonra kurutulup, sırlanarak veya sırlanmayarak dayanıklılık kazanmasına yetecek kadar pişirilmesi bilim ve teknolojisidir (Arcasoy, 1983: 1).

Araştırma konumuz dahilinde olan seramik pano tanımı ise hammaddesi kil olup çeşitli üretim teknikleri kullanılarak üretilen fonksiyonel, dekoratif ya da sanatsal amaçlara hizmet eden mimariye bağlı pişmiş toprak ürünler olarak tanımlamak mümkündür (Mutlu, 2016: 5).

Seramik panoların mekânlara kazandırdığı estetik, görsel zenginlik gibi dekoratif unsurların yanında oldukça işlevsel özelliği, istenilen biçimin verilebilmesi kullanım nedenlerinin başlıcaları arasında sayılmaktadır.

Konumuz içeriğini oluşturan “Balık” sözcüğü Türkçe Sözlükte, omurgalılardan, suda yaşayan, solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı (TDK:2018), olarak tanımlanmaktadır. Tarihte anlamına baktığımızda Türk kozmolojisinde balık, gök gürültüsü unsurunun hayvan şeklindeki biçimi olarak görülür. Yeniden doğuş, yaratılış, bolluk, bereket, refah ve huzurun simgesi olarak bilinmektedir. Uygurlar döneminde, Türk toplumlarına sonradan geçmiş olsa da, dünyanın bir balık üzerinde durması efsanesine rastlanılır. Ayrıca Budhizm’in etkisiyle oluşturulduğu düşünülen, balık üzerinde oturan ya da elinde balık taşıyan tanrı figürlerine de rastlanılmaktadır (Kayalı, 2016: 252).

Araştırmanın amacı, seramik panoda “Balık” ögesinin konu edilmesi ile figüre kişisel bakış açısı getirilmiş ve uygulamaya koyulmuştur. Bu çalışmada seramik balık figürlü panoların tasarımı, uygulanan teknik, malzeme seçimi, dekorlanmasına ait bilgilere yer verilmiştir.

KABARTMALI SERAMİK DUVAR PANOLARI

Kabartmalı seramik duvar panolar tarihsel süreç içinde önemli bir yer tutmaktadır ve en eski üretim teknikleri arasında sayılmaktadır. İnsanoğlunun çamuru fark ederek üzerinde izler yapmasına kadar inen bir geçmişi vardır.

Kabartmalı seramik panolar gruplandırıldığında yüksek ve alçak kabartmalı panolar olarak iki ana sınıfta toplamak mümkündür. Plaka üzerinde yapılacak çukurluklara alçak, yükseltilere ise yüksek kabartma denilmektedir (Özbay, 2014: 23).

Yüksek kabartmalı seramik panolarda istenilen zemin kalınlığı kadar açılan zemin plakası üzerine çamur ekleme yapılarak yükseltilen ve şekillendirilen seramik panolardır.

Alçak kabartmalı seramik panolar diğer üretim tekniklerinden daha kolay ve sonuca daha hızlı giden bir yöntem olduğundan daha sık tercih edilen tekniklerden sayılmaktadır (Şen, 2010: 7). Kabartmalı seramik duvar panolar günümüzde seramik pano sanatçıları tarafından daha sık tercih edilmektedir. Keramik duvar panoları konu çeşitliliğini artırmıştır. Uygulama alanlarının geniş ve yaygın olması, sanatsal çalışmaya olanak tanınması (Özbay, 2014: 23),

somuttan soyuta, figürden desene, geçmişten günümüze farklı teknikler ile yapılmış birçok tasarım görmek mümkündür (Deveci, 2012: 1,2).

BALIK TEMALI SERAMİK PANO TASARIMINDA KİŞİSEL UYGULAMALAR

Uygulaması yapılan balık figürlü seramik pano çalışmaları 06-08 Temmuz 2010 tarihleri arasında Ermenek Meslek Yüksekokulunda düzenlenen “2. Ulusal Alabalık Sempozyumunda **“Balıklarla Yaşam”** konulu kişisel seramik sergisi olarak sergilenmiştir. Bu konu ile ilgili çok sayıda balık türlerinin incelemesi yapılmıştır. Uygulamada seramik panolarda tasarım kadar, tasarımın uygulanacağı çamurun ve yapım tekniğinin seçimi de önem taşımaktadır. Çalışmada şamotlu çamur kullanılmıştır. Elle şekillendirme yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmalarda alçak ve yüksek kabartma tekniği uygulaması yapılmıştır.

Fotoğraf 1: “Yosun”, 2010, 56x47 cm. 1000 °C, Sergilenme Yeri: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Rektörlük, (Kişisel fotoğraf arşivi)

Yatay dikdörtgen zemin üzerinde tasarlanan pano örneğinde balık ve deniz formu özgün içerikle görsellik kazanmıştır. Balık ve yosun görünüşleri yalın bir anlatımla stilize edilmiş, renklendirilmesinde renkli sır ve oksit kullanılmıştır.

Fotoğraf 2: “Dekoratif I”, 2010, Çap:62 cm. 1000 °C, Sergilenme Yeri: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Rektörlük, Karaman, (Kişisel fotoğraf arşivi)

Kenarları yuvarlak panonun orta merkezinde hareketli çizgilerle başlayan balık formu tasarımın geneline hâkimiyet sağlayarak yuvarlak bezemeli stilize bitki motifleriyle devam etmektedir. Renklendirmeye bakıldığında pembe mat tonların degrade geçişleri tasarımın genelinde uyumlu dağılım göstermektedir. Mat sır ve cam kullanılmıştır.

Fotoğraf 3: “Dekoratif II ”, 2010, 47x81 cm. 1000 °C, Sergilenme Yeri: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Rektörlük, Karaman, (Kişisel fotoğraf arşivi)

Dikey dikdörtgen ve düz kesitli pano tasarımında orta kısımda toplanmış farklı yönlere giden aynı türde beş adet renkli balık figürü görülmektedir. Zeminde ise dikine ince ve geniş bantlar çalışılmıştır. Geniş bant içine yerleştirilmiş sitilize bitkisel motifler görülmektedir. Renklendirilmesinde astar ve sır kullanılmıştır.

Fotoğraf 4: “Rölyef Balık”, 2010, 56x41 cm. 1000 °C, Sergilenme Yeri: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Rektörlük, Karaman, (Kişisel fotoğraf arşivi)

Yatay dikdörtgen görünümlü kenarları parçalı pano tasarımında ortada bir adet balık özgün şekilde çalışılmıştır. Zemininde dalga görünümlü dokular oluşturulmuştur. Renklendirilmesinde oksit ve renkli cam kullanılmıştır.

Fotoğraf 5: “Tek Başına”, 2010, 56x42 cm. 1000 °C, Sergilenme Yeri: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Rektörlük, Karaman, (Kişisel fotoğraf arşivi)

Yatay dikdörtgen görünümlü pano tasarımında ortada iri bir alabalık formu görülmektedir. Zemininde ise yosun, deniz kabukları, dalga görülmektedir. Dalga görüntüsü üst kısma da taşınarak panoda hareket verilmeye çalışılmıştır. Renklendirilmesinde astar, sır ve oksit kullanılmıştır.

Fotoğraf 6: “Doğal Yaşam I”, 2010, 50x67 cm. 1000 °C, Sergilenme Yeri: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Kamil Özdağ Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü, Karaman, (Kişisel fotoğraf arşivi)

Dikey dikdörtgen görünümlü pano tasarımında üst kısma bir ağ yerleştirilmiştir. Farklı yönlerde dağılmış altı adet aynı türde balık yüzmektedir. Zeminde hafif dalgalar, farklı türde yosunlar, balıkların ağzından çıkan kabarcıklar, kayalar görülmektedir. Renklendirilmesinde çok az sır ve ağırlıkta oksit kullanılmıştır.

Fotoğraf 7: “Doğal Yaşam II”, 2010, 46x56 cm. 1000 °C, Sergilenme Yeri: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Kamil Özdağ Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü, Karaman, (Kişisel fotoğraf arşivi)

Dikey dikdörtgen görünümlü panonun çevresi parçalı kesitlidir. Panoda üç adet aynı türde farklı yönlerde yüzen balık formu görülmektedir. Panonun alt kısmında yüksek kabartmalı çalışılmış yosunlar görülmektedir. Renklendirilmesinde sır ve oksit kullanılmıştır.

Kaynak 8: ”Denizati”, 2010, 42x64 cm, 1000 °C, Sergilenme Yeri: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Kamil Özdağ Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Karaman, (Kişisel fotoğraf arşivi)

Dikey dikdörtgen görünümlü panonun tasarımında belirli aralıklarla ve düzende yerleştirilmiş tuğla üzerinde bir adet dik duran denizataı görölmektedir. Renklendirilmesinde oksit kullanılmıştır.

Fotoğraf 9: “Mozaik II”, 2010, 43x62 cm. 1000 °C, Sergilenme Yeri: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Teknik Bilimler MYO, Karaman, (Kişisel fotoğraf arşivi)

Dikey dikdörtgen görünümlü ve düz kesitlidir. Mozaik görünümlü bu pano çalışması siyah ve beyaz renkte çalışılmış stilize balık figürü görölmektedir. Renklendirilmesinde oksit ve renkli sır kullanılmıştır.

Fotoğraf 10: “Saydam Balık”, 2010, 42x64 cm. 1000 °C, Sergilenme Yeri: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Rektörlük, Karaman, (Kişisel fotoğraf arşivi)

Dikey görünümlü düz kesitli pano tasarımında ortada başı ve gövde kısmında kılçığı görünen bir balık, panonun zemini ise geometrik çizgiler ve dokulardan oluşmaktadır. Renklendirilmesinde oksit, sır ve cam kullanılmıştır.

Fotoğraf 11: “Düzen”, 2010, 56x72 cm. 1000 °C, Sergilenme Yeri: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Teknik Bilimler MYO, Karaman, (Kişisel fotoğraf arşivi)

Dikey dikdörtgen ve kenarları kesitli pano tasarımında zemini gelişigüzel dikine çizgilerden oluşmaktadır. Üzerinde belirli aralıklarla aynı yönde giden dokuz adet aynı türde balık görülmektedir. Renklendirilmesinde astar, sır ve oksit kullanılmıştır.

Fotoğraf 12: “Suda Dans”, 2010, 58x41 cm. Kişisel Koleksiyon, (Kişisel fotoğraf arşivi)

Yatay dikdörtgen görünümlü düz kesitli pano tasarımında asimetrik görünümlü iki balık sanki suda dans eder gibidir ve çevresinde bıraktıkları su izleri ile dokusal bir görüntü oluşturulmuştur. Renklendirilmesinde oksit ve sır kullanılmıştır.

SONUÇ

Seramik panolar, teknolojinin gelişmesi, seramik malzeme seçeneğinin olması, kişisel yorumlarla çeşitlilik göstermektedir. Mimari yapılar içinde seramiğin özgün tasarımlarla buluşması estetik bir çevre oluşturulmasına katkı sağlamaktadır.

Konusunu balık figürü oluşturan ve geniş bir zaman diliminde hazırlanmış olan balık temalı seramik pano çalışmaları görseller ile sunularak genel hatları ile anlatılmaya çalışılmıştır. Pano çalışmalarında kolay çalışmayı sağlayan bir kil olan şamotlu çamur kullanılmıştır. Alçak ve Yüksek kabartma teknikleri ile çalışılmıştır. Dekorlamasında sır, astar, cam, oksit, akrilik ve yaldız boya kullanılmıştır.

Bu araştırmada bir figüre bağlı kalınarak yapılan tasarımların kişisel uygulaması yapılmıştır. Bu çalışma ile bu tür konulu çalışmalarla çok sayıda tasarımın artırılacağı sonucu düşüncesi taşınmaktadır.

Çalışmalar; Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Rektörlük binası, Kamil Özdağ Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü ve Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu birimlerinde sergilenmektedir.

KAYNAKLAR

Arcasoy, A., (1983), “Seramik Teknolojisi”, Marmara Üniversitesi Yayın No: 457, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayın No: 2, İstanbul.

Deveci, K., (2012), “Günümüzde Ankara’da Yapılan Seramik Duvar Panolarının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kayalı, Y., (2016), “Hint ve Türk Mitolojilerinde Balık Motifi”, Akademik Bakış Dergisi, Kasım-Aralık, Sayı:58, ss.252-265.

Mutlu, S., H., (2016), “Çağdaş Kent Mimarisinde Seramik Panolar ve İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi Uygulaması”, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi ISSN: 1309-9876, E-ISSN: 1309-9884 Cilt:6, Sayı:14 : 1-12

Özbay, B. (2014), “Artistik Seramik Panoların İç Mekân Tasarımına Estetik Katkısı”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.

Şen, G., (2010), “Seramik ve Cam Materyallerin Sanat Objelerinde Birlikte Kullanım Olanaklarının Araştırılması”, Yüksel Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Türkçe Sözlük (2018), TDK Yay. Ankara.

Uzunköprü, Ş.,G., (2006), “Cumhuriyet Sonrası Türk Seramik Sanatı’nda Kabartma Yüzey Üzerindeki Gelişen Dekoratif Betimlemeler ve Kişisel Uygulamalar”, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne